

แผนงาน	สร้างสมดุลของการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ
กิจกรรม	สร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ทางด้านพืช
โครงการ	การเพาะขยายพันธุ์พืชหลาวชะโอนทุ่งในภาคตะวันออกเฉียง ประเทศไทย
หน่วยงานรับผิดชอบ	ศูนย์รวมพรรณไม้ภาคตะวันออกเฉียง จังหวัดระยอง องค์การสวนพฤกษศาสตร์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม

1. หลักการและเหตุผล

หลาวชะโอนทุ่ง (*Oncosperma tigillarum*) เป็นพืชตระกูลปาล์มชนิดหนึ่ง ซึ่งในอดีตเคยมีอยู่เป็นจำนวนมากในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย แต่ในปัจจุบันพบว่า พืชชนิดนี้พบเหลืออยู่เพียงไม่กี่แห่งในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ถึงแม้ว่าพืชชนิดนี้จะมีศักยภาพ ในการนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมากมาย แต่ก็ไม่สามารถที่จะดำรงคงอยู่ได้เหมือนกับพืชชนิด อื่นๆ ทั้งนี้ เนื่องจากพืชชนิดนี้ชอบขึ้นอยู่ในพื้นที่ลุ่มตามแนวชายฝั่งทะเล ซึ่งปัจจุบันได้ กลายเป็นพื้นที่สำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศทั้งในด้านการเกษตรและอุตสาหกรรม โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีการขยายตัวของชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรม มีการใช้พื้นที่สำหรับการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมและที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นตามมา ทำให้มีการบุกรุก และปรับถมพื้นที่ลุ่มที่เป็นแหล่งอาศัยของพืชหลาวชะโอนทุ่ง ทำให้พืชชนิดนี้ลดจำนวนลงอย่าง รวดเร็ว จนเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในการนี้ ศูนย์รวมพรรณไม้ภาค ตะวันออก จังหวัดระยอง ในสังกัดองค์การสวนพฤกษศาสตร์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ได้เล็งเห็นคุณค่าและความสำคัญของพรรณไม้ท้องถิ่นชนิดนี้ จึงได้ริเริ่มโครงการ ศึกษาทางพฤกษศาสตร์ หลาวชะโอน เพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนในปี 2549 ผลจากการศึกษาทำให้ทราบถึงข้อมูลพืชหลาวชะโอน ทางด้านพฤกษศาสตร์ นิเวศวิทยา การ กระจายพันธุ์ การเจริญเติบโต วิธีการเพาะขยายพันธุ์ที่ถูกต้อง รวมถึงการใช้ประโยชน์โดยภูมิ ปัญญาท้องถิ่น (วิชนะ บุญชัย และกิตติพงษ์ เกิดสว่าง, 2549) ดังนั้น ในปีงบประมาณ 2550 – 51 ก็ยังคงดำเนินโครงการเพาะขยายพันธุ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อศึกษาวิธีการเพาะขยายพันธุ์ที่ เหมาะสมและติดตามการเจริญเติบโตในสภาพธรรมชาติ ซึ่งเป็นการอนุรักษ์พรรณไม้ท้องถิ่น ไกล่สูญพันธุ์ให้มีจำนวนเพิ่มขึ้น โดยความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นแนวทางใน การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพืชในท้องถิ่นชนิดนี้ ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อเพาะขยายพันธุ์เพิ่มจำนวนต้นกล้าหลวงชะโอนทุ่งในภาคตะวันออก
- 2.2 เพื่อศึกษาการเจริญเติบโตหลวงชะโอนทุ่งในภาคตะวันออก
- 2.3 เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรพืชหลวงชะโอนที่ปลูกคืนสู่ธรรมชาติ
- 2.4 เพื่อพัฒนาศักยภาพขยายพันธุ์ในเชิงเศรษฐกิจ

3. เป้าหมายและตัวชี้วัด

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
1. จำนวนต้นกล้าที่ได้จากการเพาะขยายพันธุ์	10,000 กล้า
2. แจกจ่ายต้นกล้า และปลูกคืนสู่ธรรมชาติในท้องถิ่นภายใน 1 ปี	5,000 กล้า

4. ความสอดคล้องและความสัมพันธ์กับยุทธศาสตร์และแผน

สอดคล้องกับกลยุทธ์การดำเนินงาน องค์การสวนพฤกษศาสตร์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามกระบวนการสร้างองค์ความรู้ เพื่อนำไปสู่แผนงานการอนุรักษ์ทรัพยากรพรรณพืช ตามกิจกรรมหลัก การรวบรวม จัดเก็บ รักษาและนำไปสู่การฟื้นฟูระบบนิเวศพรรณไม้ท้องถิ่นธรรมชาติที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องในด้าน การคุ้มครองและใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งเป็นแผนงานหนึ่งของ องค์การสวนพฤกษศาสตร์ ในหมวดกิจกรรม การศึกษาวิจัยพืชที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาไปสู่เชิงพาณิชย์

5. กิจกรรมของโครงการ

5.1 กิจกรรมของโครงการต่อเนื่อง

กิจกรรม	หน่วยนับ	ปีงบประมาณ 2551 แผนงาน	ประมาณการล่วงหน้า		
			ปีงบประมาณ	ปีงบประมาณ	ปีงบประมาณ
			2552 แผนงาน	2553 แผนงาน	2554 แผนงาน
การเพาะขยายพันธุ์พืชหลวง ชะโอน					
- สํารวจและเก็บตัวอย่าง	ครั้ง	3	3	3	3
- เพาะขยายพันธุ์ และศึกษาการเจริญเติบโต	กล้า	10,000	4,000	4,000	4,000
- ปลูกคืนสู่ธรรมชาติ	กล้า	5,000	2,000	2,000	2,000
- จัดทำรายงานเอกสารวิชาการ	เรื่อง	1	1	1	1

5.2 กิจกรรมการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2552

กิจกรรม	เป้าหมาย	ปีงบประมาณ 2552												
		ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
1. เพาะขยายพันธุ์ และศึกษาการ เจริญเติบโต	4,000	-	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	-
2. ปลูกคืนสู่ ธรรมชาติ	2,000 กล้า	-	-	-	-	-	-	-	500	500	500	500	-	
3. จัดทำรายงาน เอกสารวิชาการ	1 เรื่อง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	

6. ระยะเวลาดำเนินโครงการ

โครงการต่อเนื่อง (เริ่มปี 2549 – 2554)

7. พื้นที่ดำเนินการ

ทำการศึกษาวิจัยในเขตพื้นที่ศูนย์และที่ชุมชนหมู่5 บ้านมาบเหลาชะโอน ต.ซากพง

อ.แก่ง จ.ระยอง

8. ความพร้อมโครงการและการคำนวณผลตอบแทนของโครงการ

ดำเนินการได้ทันที

อยู่ระหว่างการเตรียมความพร้อม (ระบุ) _____

ยังไม่ได้เตรียมการ

9. แนวทางการดำเนินงาน

10.1 สำรวจและเก็บรวบรวมพันธุ์พืชหลาวชะโอน

10.2 เพาะขยายพันธุ์หลาวชะโอนที่ได้จากการสำรวจ

10.3 แจกจ่ายและปลูกคืนธรรมชาติ

10.4 ปลูกเลี้ยงเพื่อพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจ

10. การวางระบบการติดตามและประเมินผล

ติดตามประเมินผลโดยหน่วยงานภายในที่รับผิดชอบ

11. ตัวชี้วัดและแนวทางติดตามประเมินผลสำเร็จ

ตัวชี้วัด	แนวทางติดตามประเมินผลสำเร็จ
- 10,000 กล้า	- จำนวนที่เพาะขยาย
- 5,000 กล้า	- จำนวนที่ปลูกคืนธรรมชาติ

12. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

13.1 ได้ต้นกล้าพันธุ์หลาวชะโอนทุ่งในท้องถิ่นภาคตะวันออก มีจำนวนเพิ่มขึ้น และสามารถนำไปปลูกคืนสู่สภาพธรรมชาติในท้องถิ่นได้

13.2 ก่อให้เกิดแนวทางการอนุรักษ์หลาวชะโอนทุ่งซึ่งเป็นพรรณไม้ท้องถิ่นภาคตะวันออกให้คงอยู่และใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืนสืบไป

13.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ในการอนุรักษ์ทรัพยากรพืชที่มีคุณค่า มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน จะนำมาซึ่งความเข้าใจอันดีและเป็นประโยชน์ในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป